

(Prva ruka, 28. mart 2014)

GLAVA 6 SEDNICE VLADE SRBIJE

Javna sednica Vlade Srbije od 8. oktobra

Na sastanku kabineta od 24. novembra povela se velika rasprava oko toga da li Radulović treba da ide na sednice vlade. Radulović je prestao da ide na sednice još 8. oktobra kada je Lazar Krstić predstavio poresku reformu čiji je cilj bila fiskalna konsolidacija.¹

Program koji je predstavio ministar Krstić bio je zapravo prvo podmetanje noge koje je došlo od strane ostalih članova Vlade. Kako je proizilazilo iz druge tačke premijerovog ekspozea² koji je u Skupštini Srbije predstavljen 30. avgusta, reforma je trebalo da započne sa smanjenjem nameta na rad, to jest poreza i doprinosa (vidi Glavu 3). Iako su krajem avgusta na sastancima na kojima se usklađivao premijerov ekspoze Vučić, Dačić i Krstić dali svoju eksplicitnu saglasnost da je neophodno da se ovo uradi, već polovinom septembra više niko sem Radulovića nije pominjao tu tačku ekspozea. Ipak, tokom celog septembra govorilo se o nekom novom paketu ekonomskih reformi, iako niko tačno nije znao šta bi pod time trebalo da se podrazumeva.

Nekoliko dana uoči javne sednice Vučić je u jednoj izjavi za medije rekao da će „Krstić i Radulović predstaviti novi paket reformi na javnoj sednici Vlade 8. oktobra“. Šestog oktobra pitao sam Radulovića o čemu se radi i da li su on i Krstić počeli da rade na paketu reformi. „Nemam pojma“ – uzvratio je Radulović. „Niko mi ništa nije rekao“.

¹ U idealnom slučaju, fiskalna konsolidacija podrazumeva da su vam budžetski prihodi i rashodi ujednačeni. U našem slučaju, konsolidacija podrazumeva plan u kome se prihodi i rashodi ujednačavaju u određenom vremenskom roku sa ciljem da se posle tog perioda budžetski deficit spusti na 3%.

² Ekonomski deo ekspozea pisali su Krstić i Radulović.

Javna sednica je na kraju održana, smanjenje nameta na rad nije ni pomenuto, a kamoli razmatrano, a Radulović je u znak protesta odlučio da se ne pojavi na toj sednici. Odustajanje od smanjenja nameta na rad nije bio jedini razlog nedolaska na javnu sednicu. Sa njim je povezano povećanje drugih poreza koje je predstavio Lazar Krstić. Stav kabineta je bio da se već nalazimo na „pogrešnoj“ strani Laferove krive³, te da nije opravdano povećavati jedan porez ako istovremeno ne smanjite neki drugi. Ali koji porez treba da povećate, a koji da smanjite? Pa u tome se upravo sastoji veština upravljanja javnim finansijama. Ako ne razumete da porezi utiču na ljudsko ponašanje, i da treba menjati one poreze koji doprinose cilju koji treba da ostvarite, onda ne razumete šta treba da radi ministar finansija.

Ministar finansija nije računovođa. On s ministrom privrede treba da radi usaglašeno da bi mogao da zna šta su ekonomski ciljevi jedne vlade. Ako je cilj ekonomske politike zaposlenost, fiskalna politika može da pomogne. Ako želite da podstaknete zapošljavanje, morate da smanjite poreze i namete na radnu snagu. Time podstičete poslodavce da zapošljavaju više nego pre. Ali pošto smanjujete poreske prihode, u budžet će se slivati manje novca. Zato biste mogli da povećate neke druge poreze.⁴ Među njima može da bude PDV: on ima indirektan uticaj na zapošljavanje, za razliku od nameta na rad koji imaju direktan uticaj. Drugim rečima, tačno je da bi stanovništvo direktno izgubilo deo potrošačkog viška koje je imalo pre podizanja PDV-a, ali bi mu se sve to vratilo na indirektan način kroz veće mogućnosti pronalazjenja posla. Na kraju možete da dobijete neutralan neto rezultat u pogledu poreskih prihoda, a uspeći ste da zaposlite više ljudi. To je ekonomski cilj vredan poreske reforme.

Ministar finansija izgleda nije razumeo ovu logiku, već je (kao i njegov prethodnik) na svaku potrebu za popunjavanjem budžeta odgovarao povećanjem poreza,

³ Laferova kriva pokazuje da li se isplati dizati poreze. Kriva ima oblik obrnutog latiničnog slova „u“. Ako se nalazite na levoj strani krive, nalazite se na „pravoj“ strani, što će reći da možete da povećate poreze i očekujete više prihoda. Ako se, međutim, nalazite na desnoj strani krive, nalazite se na pogrešnoj strani: svako dalje dizanje poreza vam nosi sve manje i manje prihoda.

⁴ Razume se, to nije jedini način. Još bolje je smanjiti javnu potrošnju koja ne doprinosi privrednom rastu. U Glavi 5, nakon diskusije o mašini za rasipanje para, zaključujem da, kada bi Vlada smanjila javnu potrošnju na neproduktivne delatnosti (subvencije, spašavanja banaka, garancije za javna preduzeća, partijsko zapošljavanje), mi uopšte ne bismo imali deficit u budžetu. Sav višak bi onda mogao da se iskoristi za smanjenje nameta na rad.

smanjenjem potrošnje i dodatnim zaduživanjem. To je bio drugi razlog zbog koga Radulović nije hteo da ode na pomenutu sednicu. Mere koje je Vlada tada usvojila zapravo su bile ponavljanje mera usvojenih u septembru 2012. godine⁵, a koje su rezultirale većim budžetskim deficitom i još većim zaduživanjama u 2013. godini. Poreska reforma koju je predložio Krstić 8. oktobra 2013. godine podrazumevala je istu stvar (samo sa malo drugačijim brojevima): povećana je niža stopa PDV-a⁶ i nametnut novi porez. Kasnije su usledila i nova zaduživanja.

Svima u kabinetu nam je odmah bilo jasno kuda vodi takva ekonomska politika, čak i da nije bilo iskustva od pre godinu dana – pre ili kasnije država će ostati bez prihoda, i jedino što će moći da uradi jeste da ponovo podigne poreze ili da se dodatno zaduži tokom 2014. godine.⁷ Rezultat ovakve „genijalne“ fiskalne konsolidacije smo videli već u martu 2014. godine kada je ministar finansija najavio rebalans budžeta za 2014. godinu. Koliko se sećam, nikada ranije već u martu nije bilo jasno da je neophodno izvršiti rebalans budžeta za tekuću godinu. Šta znači kada ministar to kaže? To znači da ste negde pogrešili u proceni prihoda i rashoda. Kada samo par meseci posle usvajanja kažete da budžet mora na rebalans, to znači da ste negde debelo zabrljali. Budžeti su bili sve nerealniji, fiskalna politika sve kratkovidija, a ministri finansija sve nekompetentniji.

Bilo kako bilo, Radulovićevo nepojavljivanje na javnoj sednici je zaista bilo upadljivo. Svi su primetili da nije na sednici i da nešto nije u redu. Novinari su su „namirisali“ da je posle nepunih mesec i po dana od rekonstrukcije već došlo do rasepa u Vladi. Ugostivši 18. oktobra Radulovića na vestima TV B92, Ljubica Gojgić je dva minuta insistirala da joj odgovori na pitanje zašto nije bio prisutan na sednici. Olja Bečković ga je pritiskala da joj na isto to pitanje odgovori

⁵ Podstimo se Glave 3: Vlada je tada povećala višu stopu PDV-a sa 18% na 20%, a rast penzija i plata u javnom sektoru usporio tako da rastu sporije od rasta inflacije, što je realno dovelo do pada plata i penzija. Posledica ovakvih mera je bio pad agregatne tražnje, to jest pad poreskih prihoda, što je tokom 2013. godine dovelo do dodatnog zaduživanja i rebelansa budžeta već u julu mesecu. Tadašnji ministar finansija i privrede promašio je prihode države za skoro milijardu evra i morao da ih smanji sa 965 milijardi dinara na 873 milijarde. Ali i to je bila pogrešna procena. Godinu smo završili sa 723 milijarde dinara. (Radi se samo o prihodima republičkog budžeta, koji ne uključuju prihode lokalnih samouprava, to jest opšte države, kao i prihode “ispod crte”.

⁶ Trenutno u Srbiji postoje dve stope PDV-a, viša i niža, u zavisnosti od proizvoda na koji se primenjuju. Niža sada iznosi 10%, a viša 20%.

⁷ Da ne bi izgledalo kao da je ovo naknadna pamet, sve sam izložio u emisiji *Kažiprst* istog dana kada je održana javna sednica Vlade 8. oktobra 2013. godine.

u Utisku nedelje 27. oktobra skoro pet minuta. Bili su potpuno u pravu. Radulović je bio jedan od par ministara u ovoj vladi koji nije hteo da se ponaša kao fikus. Rascep koji se pojavio 8. oktobra širio se sve više da bi na kraju doveo do ostavke koju je Radulović podneo 24. januara 2014. god.

Kako izgledaju sednice Vlade Srbije

Međutim, sednica Vlade od 8. oktobra nije bila jedina sednica na koju Radulović nije došao. Kada se cela stvar slegla, Radulović je najpre nastavio da dolazi na sednice u oktobru, a onda ponovo prekinuo da dolazi početkom novembra. Ovoga puta, međutim, razlozi su bili malo drugačiji.

U radu Vlade mogla se videti sva besmislenost postojanja političkih institucija u Srbiji. Materijal i dnevni red za sednicu ministrima je dostavljan bukvalno pet minuta pre početka sednice. To je bilo u neskladu s Poslovnikom o radu Vlade po kome materijal i dnevni red mora da se dostavi ministrima 24 sata pre početka sednice (član 52 Poslovnika). Razlog za ranije dostavljanje materijala je jednostavan: ne možete na samoj sednici čitati nekoliko desetina strana dugačke zakone i na licu mesta doneti informisanu odluku o tome da li da ih podržite ili ne. Onaj ko vas stavlja u tu situaciju ili vam ne želi dobro, ili vas stavlja u situaciju da donesete odluku u kojoj ima nešto sumnjivo. Niko od ministara (u periodu septembar 2013-januar 2014) nikada nije ispoljio bilo kakvu vrstu protesta zbog ovakve prakse.

Na sednicama se uglavnom ni o čemu ne raspravlja. Ministri se bukvalno stavljaju pred svršen čin: dobiju zakonski predlog koji ne mogu da pročitaju, nakon čega na ekranu računara treba da kliknu „za“, „protiv“ ili „uzdržan“. Razume se, nikada niko nije hteo da klikne „protiv“, jer bi to dovelo u pitanje „jedinstvo“ Vlade. Sednice su se bukvalno pretvorile u mehaničko kliktanje na računaru. U takvim uslovima Radulović nije video potrebu da dolazi. Posle 8. oktobra, nastavio je da dolazi skoro ceo oktobar, a onda početkom novembra ponovo prestao da dolazi. Umesto njega, na sednice je redovno dolazio državni sekretar Radojko Srbljanović koji ima pravo samo da prisustvuje sednicama, ali ne i da glasa.

Jedini puta kada se na sednicama Vlade zaista raspravljalo bilo je sredinom oktobra kada je Radulović predstavljao predloge zakona o privatizaciji i stečaju. Veliki broj ministara je bio zainteresovan da čuje da li će novi zakon o privatizaciji uspeti da omogući prodaju preko 600 društvenih preduzeća koja više od deset godina stoje u nadležnosti Agencije za privatizaciju. Aleksandar Vučić nije bio prisutan na toj sednici.

Kadrovi Ministarstva privrede

Konačno, postojao je i treći razlog što Radulović nije dolazio na sednice u novembru. Odmah u septembru, Radulović je predložio nove ljude na čelna mesta Agencije za privatizaciju, Siepe, Agencije za licenciranje stečajnih upravnika, Agencije za privredne registre, kao i u upravim odborima svih tih agencija.⁸ To se bile ključne agencije u nadležnosti Ministarstva pomoću kojih Ministarstvo sprovodi politiku. Pošto su u svim tim agencijama sedeli Dinkićeви ljudi, agencije su bile potpuno neupotrebljive: preko njih ništa nije moglo da se uradi. Direktor agencije za privatizaciju, recimo, uopšte nije hteo da se angažuje u prikupljanju “ličnih karata”, a bez ličnih karata društvena preduzeća nisu mogla da se očiste od dugova.

Radulovićevo nepojavljivanje je ubrzo postalo problem. Pogotovo za Vučića koji je bio iznerviran što Radulović ne dolazi na sednice. To nije moglo da se vidi u javnosti, već samo na sednicama Vlade. Na pomenutoj sednici od 11. novembra Vučić je počeo da kritikuje državnog sekretara Srbljanovića pitajući ga: „S kim se ministar konsultovao iz Vlade kad daje izjave o ukidanju Siepe i podsticaja za strane investicije? Kako da nađemo partnere za FAP i ostale kompanije?“ Onda je bio ironičan: „Ministar Radulović možda misli da je do boga, ali ja vam kažem – on nije bog“. Vučić je rekao da više ne može da podržava poteze Radulovića za koje nije konsultovan.

⁸ Jedino mesto gde Radulović nije tražio promenu bila je Agencija za osiguranje i finansiranja izvoza na kome se već nalazila Ana Malešević.

Onda je došla sednica od 14. novembra, na koju je Radulović ipak odlučio da ode. Razlog tome su bili celodnevni dogovori između Miroslave Milenović, specijalne savetnice u Ministarstvu, i ljudi iz Vučićevog kabineta oko postavljena Vide Uzelac na mesto direktorke Agencije za privatizaciju, Vladimira Milenkovića na čelo Siepe i Ivane Matić na čelo Agencije za licenciranje stečajnih upravnika. Uz to je dogovoreno i razrešenje Božidara Laganina, tadašnjeg direktora Siepe koji se već više od mesec dana u medijima raspravljao sa Ministarstvom oko politike subvencionisanja po radnom mestu koju je Radulović hteo da ukine.⁹ Iako je sve bilo dogovoreno, na Vladu je došlo samo imenovanje Vide Uzelac koja je tada postavljena na mesto direktorke Agencije za privatizaciju. Sve drugo je stopirano na kadrovskoj komisiji, a na samoj Vladi je Vučić sa dnevnog reda skinuo pitanje smene Božidara Laganina uz komentar da oko novog direktora Siepe mora da se postigne politički dogovor. Dobili smo takođe i odobrenje da se promeni po jedan član u upravnim odborima svih agencija. O svemu ostalom nije bilo reči na toj sednici.

Još veći pritisak Vučić je počeo da vrši na Radojka Srbljanovića na sednici od 23. novembra. Sednicu je otvorio Dačić koji je uljudno pokušao da preko Srbljanovića Raduloviću pošalje poruku da počne da dolazi na sednice. Nakon toga reč je uzeo Vučić koji se razgoropadio. Ponovo je počeo da ponavlja argument sa prethodne sednice, ali sada se pojavio novi aspekt kritike. Iako je znao razlog zbog kojeg Radulović ne dolazi na sednice i lako mogao da ga smeni, Vučić je tri puta tokom svog govora preteći ponovio Srbljanoviću — „Izađite iz Vlade! Ako nećete da radite timski, izađite iz Vlade“!¹⁰

Paralelno s tim, počelo je napadanje Radulovića u *Kuriru* – ponovo je aktivirana priča o tome kako je kao stečajni upravnik „opljačkao više preduzeća u stečaju“.¹¹ Iako smo bili svesni odakle su dolazili napadi iz *Kurira*, Radulović ne samo da nije hteo da se povuče, već je tokom novembra Vučiću poslao nekoliko mejlova sa molbom da prekine blaćenje u medijima i da ga smeni ukoliko više ne želi da on bude ministar privrede. Radulović je bio jako ljut, ali ni na jedan taj mejl Vučić nije odgovorio, ni

⁹ Za širu diskusiju o Siepi i politici subvencionisanja po radnom mestu vidi Glavu 5.

¹⁰ Svi citati u knjizi su parafraze nekog od učesnika sednica Vlade. Pristup stenogramima sa sednica nisam imao.

¹¹ Ova priča je već bila aktuelna 2011. godine kada je Radulović kao stečajni upravnik podneo krivičnu prijavu protiv Radoslava Rodića, vlasnika *Kurira*, za malverzacije sa nekoliko preduzeća u stečaju. Rodić je zbog ove prijave završio u zatvoru.

usmeno, ni pismeno. Da se ne bi izgubila emocija, tekst jednog od tih mejlova (od 17. novembra) prenosim u celini:

Subject: Kako dalje
Date: Sun, 17 Nov 2013 23:26:17 +0100
From: Sasa Radulovic
To: Aleksandar Vucic

Dosta je bilo ovog cirkusa. Molim te da ODMAH obustaviš kampanju mog blaćenja preko Dinkića i puštanjem kleveta, poluinformacija, podmetanja i nestinija iz neimenovanih izvora medijima.

I pored mojih mnogobrojnih zahteva, ni jednom nismo seli da razgovaramo. Potpuno pogrešne ekonomske mere su donete bez ikakvih konsultacija sa mnom.

Tvoj kabinet potpuno urušava institucije sistema. To mora da prestane. Ne može tvoj kabinet da pravi dilove sa investitorima. Tvoji savetnici su potpuni diletanti za ovako ozbiljne stvari.

Ako ne želiš da više vodim resor privrede, smeni me. Nemoj da očekuješ da sam podnesem ostavku. Nemoj da me blatiš po medijima. Povuci nalog da se kopa po stečajevima u kojima sam radio. Ne možeš da me uceniš. Smeni me ako hoćeš da tvoj kabinet, Siniša Mali i Dinkić sa svitom, vode ekonomiju i finansije, a da ministri budu samo fikus.

Pola grada već zna da si hteo da me smeniš, pa da si onda rekao da ne možeš da me smeniš, pa da si sad krenuo da me blatiš i da bi da me uceniš. Zašto li pričaš ljudima ovo, pa se širi po celom gradu, stvarno ne razumem. Smeni me ako ti smetam.

Šta radiš sa Dinkićem ne želim ni da spekuliram. Ako hoćeš njegovu politiku, smeni me. Sa mnom, ne možeš da vodiš njegovu politiku van institucija sistema.

Svi poslovi sa UAE izgledaju kao pranje novca. Tragikomično je bilo „predstavljanje“ navodnih projekata od Mubadale pa na dalje. Osim Dinkićevih ljudi i advokata, niko nije video nikoga iz UAE-a.

Zašto se ometa istraga u predmetima SIEPA i Vršački vinogradi? Šta se čeka sa predmetom Nacionalna štedionica kad je gotov i čeka realizaciju?

Ako odlučiš da nastavim da radim, tvoj kabinet mora da poštuje institucije ministarstva. Institucije koje su u nadležnosti Ministarstva privrede su: AOFI, Agencija za privatizaciju, SIEPA, ALSU, APR i Fond za razvoj. Ili ja kao ministar vodim ove institucije, ili više nisam ministar. Ako ne želiš da vodim te institucije, smeni me.

SIEPA se ukida. To je korumpirana institucija koja se ne može reformisati. Do kraja sedmice molim te da moj kandidat Vladimir Milenković prođe kadrovsku komisiju i bude imenovan na vladi. Njegov zadatak je da zatvori SIEPA. Takođe treba odbiti ostavku i razrešiti Božidara Laganina zbog zloupotrebe službenog položaja.

Subvencionisanje po radnom mestu se ukida. Ovo arčenje novca ne može više. Umesto njega, treba SMANJITI NAMETE NA RAD. To je najbolja „subvencija“.

ALSU se ukida. Molim te da Ivana Matić bude imenovana za novog direktora. Njen zadatak je da zatvori ALSU.

Molim te i da daš nalog da me postave na mesto predsednika upravnog odbora Fonda za razvoj. Do kraja sedmice ću imati kandidata za direktora Fonda za razvoj. Fond mora da radi po novim pravilima.

Do kraja sedmice ću imati i kandidata za direktora APR.

Jat-Etihad, Al Rafawed i svi drugi ugovori moraju idu preko ministarstva. Ne može dete postavljeno na mesto državnog sekretara u ministarstvu finansija da vodi ove poslove. Ne može Ministarstvo finansija da daje subvencije za privredu. Sav višak novca mora da ide na smanjenje nameta na rad.

Zakon o radu mora da prođe ukoliko želimo ozdravljenje. Jedini razlog zašto sindikati prave gužvu je što misle da se ti slažeš sa njima. Smanjenje nameta na rad takođe.

Ne da sam ljut, nego nemam reči. Samo nemoj da negiraš molim te. Nemoj da mi vređaš inteligenciju. Ako ti ne odgovaram, smeni me. Ako odlučiš da ostanem, moraš da me pustiš da radim.

Molim te javi mi svoju odluku. Dok ne odlučiš, neću dolaziti na sednice vlade. I onako su potpuno besmislene. Materijal se dostavlja minut pred vladu. Niko ništa ne govori na vladi. Ništa se ne diskutuje.

Saša

Podrška međunarodnih aktera

Kako je objašnjeno ranije, Radulović je vrlo brzo izgubio podršku u Vladi, ali je dobio podršku međunarodnih činilaca — Svetske banke, MMF-a i Stros-Kana. Njima je bilo jasno da je jedini ministar koji nešto ozbiljno želi da uradi u Vladi upravo Radulović. Kada je 4. novembra Stros-Kan došao u svoju drugu posetu Beogradu, iste večeri sastao se sa Aleksandrom Vučićem. Vučić ga je poveo na večeru u jedan restoran na Senjaku. Susretu su prisustvovali Guzenbauer i Goran Vesić. Stros-Kan je zapitao zbog čega sastanku ne prisustvuje i Radulović. Vučić ga je odmah nazvao i Radulović je stigao u restoran oko 21.00. Nakon što je večera počela, Vučić je tražio od gazde restorana da mu porfede stola namesti televizor kako bi mogao da prati košarkašku utakmicu Budućnost-Zvezda. Guzenbauer, Stros-Kan i Radulović su

razgovarali o privrednoj situaciji, Vesić je uglavnom slušao, a Vučić je uglavnom gledao košarku. (Budućnost je pobedila 62:60.)

Pošto nam je svima bilo jasno da su Radulović i Vučić već u klinču, Radulović se sutradan sastao samostalno sa Stros-Kanom i objasnio mu kako već više od mesec dana kadrovska komisija Vlade ne želi da odobri ljude koje je Radulović predložio na čelna mesta nekih od važnih ustanova koje su bile u nadležnosti Ministarstva privrede (Agencija za privatizaciju, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, SIEPA itd). Ako to ne bude moglo da se uradi, Ministarstvo neće moći da privatizuje preduzeća u restrukturiranju. Stros-Kan je ozbiljno shvatio ovo upozorenje, jer je njegov posao zavisio od toga da li će preduzeća u restrukturiranju moći da se prodaju. Posao Stros-Kana je bio da nađe kupce za ta preduzeća. On je, međutim, znao da preduzeća ne mogu da se prodaju ako nisu sređena (očišćena od dugova i bez viška zaposlenih) ili ako prodavac ne želi da ih proda. Ako se na čelnom mestu Agencije za privatizaciju ne nađe osoba koja shvata privatizaciju ozbiljno, preduzeća neće moći da se pripreme za privatizaciju. Stros-Kan zaista od Vlade Srbije nije tražio honorar. Ali je nameravao da ga traži od onih koji budu hteli da kupe preduzeća. Ako preduzeća ne budu mogla da se prodaju, nema ništa od honorara.

Stros-Kan se poslednji put u Beogradu u svojstvu savetnika Vlade Srbije pojavio 7. februara 2014. godine kada se sastao sa Vučićem i Krstićem. Satanak je, za razliku od prethodnih sastanaka, prošao bez medijske pompe, a mediji nisu čak izvestili ni šta je bio povod, ni sadržaj sastanka. Mi smo već tada napustili Ministarstvo, tako da niko od nas nije znao o čemu su razgovarali Stros-Kan, Vučić i Krstić. Pretpostavljamo da je Stros-Kan svratio da se uveri u ono što mu je verovatno bilo jasno i pre toga – da od privatizacije nema ništa. Kao i od njegovog honorara.

Da li Radulović treba da ide na sednice vlade?

Vraćam se na sastanak kabineta od 24. novembra na kome smo skoro sat vremena raspravljali o tome da li Radulović treba ili ne treba da ide na sednice Vlade. Većina je bila za to da treba da ide, jer nedolascima nepotrebno ulazi u klinč sa Vučićem. Ipak, Radulović je odlazak tumačio kao slabost. Na kraju krajeva, klinč između njega

i Vučića nastao je mimo sednica. Nedolazak na sednice nije bio uzrok, već posledica. Radulović je smatrao da bi dolaskom pokazao da popušta, što bi podstaklo Vučića da još više počne da ga „udara po cevanicama“ i utiče na promene zakona koje je Ministarstvo predložilo.

Predložio sam da usvojimo sledeću pretpostavku. Ako Radulović nastavi da se ne pojavljuje na sednicama, Vučić će postepeno početi da popušta i na kraju prihvatiti Radulovićeva kadrovska rešenja. Ako počne da se pojavljuje, Vučić će to shvatiti kao znak slabosti i početi da udara još jače, odugovlačeći s postavljanjem kadrova. Razlog što su kadrovi bili važni bio je vrlo jednostavan – da su na tim pozicijama ostala stara lica ili došli neki drugi ljudi, oni bi sa tih pozicija postavljali klipove u točkove Raduloviću, što bi Vučiću olakšavalo celu stvar. Radulović je odlučio da nastavi da se ne pojavljuje, iako je ceo kabinet, osim mene, bio protiv toga.

Zapravo, nepojavljivanje na sednicama je odražavalo prednost koju je u tom trenutku Radulović imao nad Vučićem. Pošto Vučić nije hteo da ga smeni, Radulović je mogao da nastavi da ignoriše Vučića nedolaskom na sednice. Radulović je imao ono što se u teoriji igara naziva dominantnom strategijom: pošto je Vučić već poslao signal kako da je spreman da popušta (jer ga nije smenio), Raduloviću se više isplatilo da ga tvrdoglavo ignoriše. Vučić u tom trenutku jednostavno nije imao kud.

Sednica Vlade od 25. novembra

Da se pretpostavka pokazala tačnom, a strategija uspešnom videlo se odmah sutradan na sednici Vlade koja predstavlja jednu od najzanimljivijih sednica u svetlu strategije nedolaska na sednice, jer je potvrdila pretpostavku o dominantnoj strategiji.

To jutro, 25. novembra, Miroslava Milenović provela je sa Aleksom Jokićem (šefom Vučićevog kabineta) dogovarajući tačku dnevnog reda na kojoj bi trebalo da se potvrdi smena Božidara Laganina¹², na njegovo mesto postavi novi direktor Vladimir Milenković, a na mesto direktorke Agencije za licenciranje stečajnih upravnika

¹² Laganin je ostavku deset dana pre toga (uz tvrdnju kako Radulović vrši mobing), ali mi smo insistirali da Vlada ne usvoji ostavku, već da se Laganin smeni. Vladi je podneto obrazloženje na pet strana o razlozima za smenu. Hteli smo da u arhivi ostane trag zbog čega je Laganin smenjen.

postavi Ivana Matić. Milenković i Matićeva je trebalo da zatvore obe agencije¹³. Milenovička i Jokić se nikada nisu složili oko ovih personalnih promena, već samo oko toga da se njihovo razmatranje postavi na dnevni red. Sednica je zakazana za popodne. Na sednici je trebalo da se nađu i četiri kontroverzne tačke. Radulović je odlučio da dođe na sednicu.

Sednicu je vodio Vučić (Dačić je bio van zemlje). Kada su četiri tačke došle na dnevni red, Vučić je pitao:

— Da li su ova postavljena dogovorena? — i pogledao u Radulovića. Radulović je potvrdno klimnuo glavom.

— S kim je dogovoreno?

— Sa Aleksom Jokićem — odgovorio je Radulović.

— Pozovite mi Jokića! — reče Vučić. Dok su čekali Jokića, Vučić je nastavio s pitanjima: “Ko je ovaj Vladimir Milenković?”

— Radio je kao finansijski direktor u Americi. Više od deset godina — reče Radulović

— Gde?

— U Americi.

Aleksa Jokić je došao zadihan i crven. Preznojavao se. Vučić ga je pitao da li su ove personalne promene dogovorene. Aleksa je odgovorio odrečno.

— Pa dobro jesu li dogovorene ili nisu? — pogledao je u Radulovića.

— Dogovorene su da se stave na dnevni red — rekao je Radulović.

U sali je nastao totalni tajac.

Vučić je potom nastavio u sebi da čita Milenkovićevu biografiju još celih pet minuta. Svih tih pet minuta u sali je i dalje vladao totalni tajac. Tišinu je narušavala Miroslava Milenković koja je sedela iza Radulovića i tiho kuckala olovkom po šoljici za kafu, jer joj je, po sopstvenom priznanju, sve to bilo zabavno.

¹³ SIEPA je planirala da, nakon što joj se oduzme pravo da dodeljuje subvencije po radnom mestu, postane deo ministarstva privrede, dok je po novom zakonu o stečaju (koji nikada nije usvojen) Agenciju za licenciranje trebalo da zameni Komora za licenciranje stečajnih upravnika. Komora je trebalo da bude privatno, a ne državno telo. Jedno od predizbornih obećanja Srpske napredne stranke bilo je da će ukinuti veliki broj državnih agencija.

Nakon toga Vučić je podigao pogled i rekao: „Srpska napredna stranka se nikada nije protivila ideji da stručni nestranački kadrovi zauzmu važna politička i administrativna mesta, pa neće ni sada”. Salom se prolomio uzdah olakšanja. Svima je laknulo kada su videli da neće doći do još većeg sukoba. Onda je Vučić nastavio: “Ali nedopustivo je da se ne poštuju naša pravila i procedure, onako kako dogovaramo sve kadrovske predloge, a ne ovako. U skladu s tim, podržavam da se gospodin Milenković i gospođa Matić izaberu na ove funkcije“. Cela Vlada je kliknula na opciju „za“.¹⁴

Ali to nije bio kraj. Nakon što je Vlada usvojila postavljenja Vučić je okrenuo pogled prema Raduloviću: „Ti misliš da ovde možeš da zaobilaziš institucije i radiš šta hoćeš, jer te se svi ovde boje, i niko ne sme ništa da ti kaže. Ali ja da ti kažem – ja te se ne bojim“.

Poluvreme

Jedno poluvreme smo dobili. Postavljeni su direktori Agencije za privatizaciju, SIEPA i Agencije za licenciranje stečajnih upravnika. Ali posle svakog ovog postavljenja, čekalo nas je iznenađenje. Recimo, kada je 14. novembra postavljena Vida Uzelac, Raduloviću je na potpis stigao ugovor sa Itihadom (vidi Glavu 1). Kadu su 25. novembra prošli postavljeni Vladimir Milenković i Ivana Matić, podnet mu je na potpis ugovor sa Gorenjem (Glava 3).

Bili smo zadovoljni što smo na čelna mesta doveli stručne ljude, a ne partijske poslušnike. Međutim, već je bio kraj novembra. Nismo se zanosili da je taj uspeh bio indikator nekog ozbiljnijeg uspeha. Bilo nam je jasno da su kadrovi prošli samo zato što je Vučić mogao još da odlaže blokiranje glavne stvari koje su mu predstavljale deo problema – zakona o privatizaciji i stečaju. Kada su zakoni ušli u Skupštinu, više nije imalo šta da se odlaže, i Vučić ih je zaustavio.

Kako se vidi iz ove glave, glavni razlog za sukob Radulovića i Vučića, pored prakse vođenja ekonomske politike iz kabineta i potpisivanja tajnih ugovora (Glave 1 i 4), bila je rešenost Saše Radulovića da završi proces privatizacije koji se u Srbiji vuče od 2001. godine. Opstrukcija na kadrovskoj komisiji je zapravo bila posledica činjenice

¹⁴ Nekoliko dana kasnije, Vlada je postavila i Vidu Uzelac za direktorku Agencije za privatizaciju.

da Aleksandar Vučić nije želeo da se privatizacija završi. Postojala su dva razloga za to.

1) Novi zakon o privatizaciji je trebalo da okonča privatizaciju preko 600 preduzeća koja već više od deset godina tavoru u nadležnosti Agencije za privatizaciju.¹⁵ Privatizacijom društvenih preduzeća i preduzeća u restrukturiranju političke stranke bi izgubile mogućnost da na rukovodeća mesta tih preduzeća postavljaju svoje ljude. Pošto veoma mali broj takvih preduzeća nešto proizvodi, Vlada je obavezna da im daje subvencije iz kojih se isplaćuju zarade kako bi zaposleni mogli da prežive. Ali subvencije nikada ne idu same. Ovaj kanal finansiranja takođe predstavlja deo mašine za rasipanje para opisane u Glavi 5 jer veliki deo tog novca nikada ne stigne do radnika, već preko partijski postavljenih direktora odlazi u privatne džepove i stranačke kase.

2) Decenijski status tih preduzeća stvorio je čitavu jednu armiju ljudi koji su dovedeni u poziciju da žive od subvencija i ušteda koje nastaju neplaćanjem poreza i doprinosa i usluga komunalnim i javnim preduzećima. Svetska banka je izračunala da održavanje takvog statusa društvenih preduzeća poreske obveznike u Srbiji godišnje košta oko 750 miliona dolara. Prirodno je da niko od 100.000 zaposlenih u tim preduzećima nije bio ozbiljno zainteresovan za promenu statusa. Kada je 31. oktobra otišao u Priboj da prekine protest zaposlenih u FAP-u, to je shvatio i Aleksandar Vučić (vidi Glavu 1). Sindikalna industrija koja se vremenom razvila u ovim preduzećima uspela je da ga navede da zaustavi donošenje tih zakona 20. januara kada je sa premijerom i dvojicom sindikalnih vođa zaustavio reforme koje su započete u Ministarstvu privrede.

¹⁵ Privatizacija je mogla da se okonča i sa postojećim zakonom iz 2001. godine, ali, kako je objašnjeno u **Glavi 5**, postojeći zakon je bio prepun rupa i omogućio je ogromne zloupotrebe koje su u velikoj meri zaslužne za to što su velikom delu građana Srbije privatizacija i privatna svojina postale omražene kategorije.